

Datum
2026-09-10

Diarienummer
KS-00500-2026

Till Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande - Remiss av SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Remissinstansen diarienummer: LI2026/01127

Övergripande kommentarer

Östersunds kommun är positivt inställd till utredningens arbete och förslag. Vi anser att det är angeläget att se över och förtydliga statens roll och ansvar när det kommer till att möjliggöra för investeringar från företag med målsättningen att underlätta strukturomvandlingen av näringslivet och därmed stärka Sveriges konkurrenskraft

Vi anser vidare att föreslagna åtgärder behöver samverka och utgör en helhet för att det ska få en önskvärd och reell effekt på lokal nivå. Samtidigt bedömer Östersunds kommun att omfattningen och ambitionen på åtgärderna inte tillräckliga utifrån våra erfarenheter. Östersunds kommun vill därför betona att arbetet som har drivits av Accelerationskontoret behöver fortsätta. Det behövs ytterligare analyser och förtydliganden av föreslagen för att fullt ut kunna bedöma effekterna av dessa för att stärka kommuners förutsättningar att säga ja till stora företagsetableringar.

Östersunds kommun skulle även vilja lägga till att motsvarande utmaningar kan uppstå när offentliga investeringar från exempelvis Försvarmakten som ett resultat av ett förändrat omvärldsläge och Sveriges medlemskap i Nato.

Östersunds kommun saknar att utredningen inte i större omfattning har beaktat och lyfta fram olika myndigheternas roll i kommunernas förmåga att säga ja. Utifrån erfarenheter utgör bland annat dialoger, handläggningstider och överlappande ansvarsområden en betydande utmaning i arbetet med att möjliggöra för stora företagsetableringar.

Accelerationskontoret har i tidigare arbeten pekat på denna situation som ett hinder för Sveriges konkurrenskraft och vi vill lyfta fram att så även är fallet för detta undersökningsområde. Det är tids- och därmed också resurskrävande för en kommun att koordinera myndigheter där staten själv behöver bli bättre på att

samordna sina synpunkter och insatser, effektivisera handläggningstider och klargöra osäkerheter om ansvarsområden mellan myndigheter. Om kommuner som arbetar med stora etableringar får en tydlig samarbetspart som har i uppgift att samordna statliga myndigheter kan förutsättningar och därmed möjligheter att fler investeringsbeslut blir verklighet snabbare och effektivare realiseras.

Av den anledningen anser Östersunds kommun att arbetet med att analysera och föreslå hur koordineringen av offentliga aktörer ska förbättras behöver fortsätta. Detta är viktigt för att stärka näringslivsklimatet och därmed underlätta för förnyelse och omvandling, inte bara näringslivet utan av samhället i stort.

Utredningens respektive förslag kommenteras mer i detalj nedan.

En nationell rådgivningsfunktion för etableringskommuner

Östersunds kommun ser positivt på ansatsen att inrätta en nationell rådgivningsfunktion för etableringskommuner. Utifrån den problembild som vi lyfter ovan och det arbete som Accelerationskontoret bedriver med att förenkla och förbättra koordineringen av offentliga aktörer bedömer vi dock att förslaget behöver utvecklas vidare. Det vi efterfrågar är bättre statlig samordning när en investering ska realiseras exempelvis genom tillstånd och planprocesser.

I arbetet med att attrahera investeringar uppfattar vi att Business Sweden redan idag har det rådgivande uppdraget bland annat.

Incitamentspeng till kommuner

Östersunds kommun är positiv till förslaget om incitamentspeng. Utgångspunkten är berömvärd, det vill säga att staten behöver bidra mer för att underlätta omställning och förnyelse av näringslivet som är fallet kopplat till stora investeringar.

Vidare är vi positivt inställda till att Tillväxtverket föreslår hantera dessa medel för att stärka kommunernas arbete med att säga ja till stora företagsetableringar och företasexpansioner. Samtidigt anser Östersunds kommun att det krävs en nära dialog mellan myndigheten som ska hantera dessa medel och mottagande kommuner så att utformning och hanteringen blir ändamålsenlig.

När det gäller omfattningen på ersättningen som nämns i utredningen bedömer Östersunds kommun att denna bör vara större alternativt vara anpassningsbar utifrån behov som finns på lokal nivå och kostnaderna som är förknippade med att bygga ut exempelvis transportinfrastruktur och bostäder.

Åtgärder för att stärka bostadsförsörjningen

Östersunds kommun ser positivt på förslaget om en statlig hyresförlustgaranti. Vi anser att det kan vara ett verktyg för att hantera snabba förändringar i efterfrågan

på bostäder i samband med stora etableringar företagsetableringar och företagsexpansioner. Privata fastighetsägare kan i sådana situationer bedöma risken som för hög utifrån den historiska prisutvecklingen och den lokala marknadens storlek. En statlig hyresförlustgaranti kan reducera risk och därmed öka viljan till investeringar i bostäder i både kommunen och den funktionella arbetsmarknadsregionen.

Nyckel för att lyckas med detta är utformningen av regler och definitionen av vilka kommuner som får använda sig av detta verktyg. Östersunds kommun anser att det är angeläget att beakta att en funktionell bostadsmarknad behöver kunna erbjuda bostäder för människor i olika delar av livet och med olika förutsättningarna för att fungera bra. Nyproduktion utgör vid varje givet tillfälle en relativt liten del av den totala bostadsmarknaden i en arbetsmarknadsregion.

Östersunds kommun välkomnar av den anledningen också förslaget om ett räntebidrag för småhus. Ett ökat småhusbyggande kan bland annat bidra till ökad inflyttning av barnfamiljer. Vår erfarenhet är dock att det är möjligheten till att få lånefinansiera småhus i en större geografi, en funktionell arbetsmarknadsregion exempelvis, utgör ett större hinder än räntekostnaderna varpå det finns en risk att detta verktyg då inte uppnår sitt syfte fullt ut.

En särskild tillväxtpott för transportinfrastruktur

Det är positivt att Accelerationskontoret föreslår en så kallad Tillväxtpott i den nationella planen för infrastruktursatsningar som kan underlätta mottagandet av stora företagsetableringar eller företagsexpansioner. Vid utformning av potten hänvisar Accelerationskontoret till näringslivspotten, som i den nationella planen har ett anslag på 1,2 miljarder. Näringslivspotten kan finansiera objekt till en högsta kostnad på 150 miljoner per objekt.

Trafikverket ställer i både exempelvis Jämtland och Västernorrland krav på kommunal medfinansiering av åtgärder över 150 miljoner kronor som krävs för företagsetableringar. Det innebär stora kostnader och därmed hög risk för den enskilda kommunen. Om Tillväxtpotten utformas på samma sätt som Näringslivspotten finns det en risk för att den inte kan användas för att finansiera större och nödvändiga infrastrukturåtgärder. Östersunds kommun anser därför att Tillväxtpotten bör möjliggöra större investeringar, exempelvis genom att den statliga medfinansieringen begränsas till ett högsta belopp i stället för att gälla objekt med en maximal totalkostnad på 150 miljoner kronor. Det skulle möjliggöra att potten skall kunna användas även för större strategiska infrastrukturåtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra en etablering.

Om syftet är att möjliggöra statlig medfinansiering av större strategiska infrastrukturinvesteringar, där kommunal medfinansiering krävs, finns det en risk att ett anslag på 1,2 miljarder fördelat på 12 år inte är tillräckligt. I samband med att utformningen av Tillväxtpotten klargörs behöver därför även de föreslagna ekonomiska ramarna analyseras.

Östersunds kommun kan konstatera att krav på medfinansiering är relativt vanligt och att det ofta är lång tid från att avtal tecknas till genomförande av åtgärd. Flertalet av dessa projekt drivs samtidigt av Trafikverket. Kommuner kan därför genom medfinansieringsavtal komma att bära kostnader för fördyringar i statliga infrastrukturprojekt, trots att de saknar rådighet över projektens genomförande och kostnadsutveckling.

Det är därför positivt att Accelerationskontoret föreslår att Trafikverket bör analysera lämplig utformning av en modell där Trafikverket ska stå för eventuella fördyringar som sker efter att avtalen ingåtts i medfinansierings- och förskotteringsprojekt, om det inte är uppenbart att fördyringen beror på motpartens agerande.

Östersunds kommun förordar att en sådan modell införs. Det är samtidigt viktigt att det framöver blir tydligt vad som menas med att fördyringen uppenbart beror på motpartens agerande. För att modellen ska minska kommunernas ekonomiska risk behöver ansvarsfördelningen vara tydlig och förutsägbar i samband med tecknandet av avtal.

Insatser för kompetensförsörjning.

Kompetensförsörjning är en stor utmaning för hela näringslivet i alla delar av landet. Även offentlig sektor har och kommer, utifrån många bedömningar, att få det ännu svårare att attrahera kompetens till sina verksamheter. I vissa arbetsmarknadsregioner kan utmaningen beskrivas som att antalet människor i arbetsför ålder är för begränsat för att kunna möta den efterfrågan som finns, alltså arbetskraftsbrist och inte kompetensbrist. Östersunds kommun ser därför positivt på att utredningen lyfter flera förslag inom detta område.

Att se över och stärka incitament till ökad rörlighet på arbetsmarknaden är ett angeläget steg för att möta utmaningarna som uppstår i samband med större etableringar som snabbt påverkar balansen mellan tillgång och efterfrågan på en lokal arbetsmarknad. Även förslaget om att göra nedskrivningar av studieskulden är ett steg som kan bidra till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Samtidigt finns det utmaningar med utformning och införandet av dessa olika förslag. Det är viktigt att åtgärderna inte enbart flyttas mellan verksamheter på ett sätt som försämrar kompetensförsörjningen i den befintliga arbetsmarknaden eller arbetsmarknadsregionen.

Förslaget om extra statsbidrag till yrkesutbildning vid stora etableringar är välkommet. Det möjliggör för befintlig arbetskraft att enklare och snabbare utbilda sig för att möta behov som uppkommer som ett resultat av en större etablering. Östersunds kommun anser också att denna möjlighet ska kunna rikta sig till det

befintliga näringslivet som också kan påverkas, i det korta perspektivet negativt, av en etablering genom att det kan medför ökad rörlighet på arbetsmarknaden lokalt.

Avslutningsvis vill Östersunds kommun peka på skriften i den statliga utredningen, *En framtid med barn*¹, som visar möjliga scenarier vad gäller befolkningsutvecklingen i Sverige framöver. Utifrån dessa scenarier kommer det behövs många insatser för att möta näringslivet och offentlig sektors behov av efterfrågad kompetens och arbetskraft. Vi välkomnar därför dessa föreslagna åtgärderna som ett första steg till en mer aktiv politik för att möta utmaningarna som Sverige står inför när det gäller att kompetensförsörja centrala delar i samhällsekonomi för ökad ekonomiskt tillväxt som gör att vi kan ha en välfärd med hög kvalité i hela landet.

¹ Utredningen för en framtid med barn, Nr 1 Den tysta krisen: De sjunkande födelsetalens påverkan på Sverige ekonomi och välfärd, Skrift 2025:1 Åsa Hansson och Kristoffer Lundberg